

« و یمنعون الماعون »

عنوان بحث: « ماعون » :معنا

ماعون به معنای هر خیر و منفعتی است که آدمی می تواند دیگران را از آن بهره مند کند.^۱

و البته به معنای قرض، زکات، و اثاث البیتی هم که انسان می تواند به دیگران عاریه بدهد، آمده است.^۲

بدین لحاظ ماعون معنایی شامل تر از یتیم نوازی و اطعام مسکین دارد.

پی نوشت:

(۱) المنجد، ص ۷۶۸

(۲) المیزان، طباطبایی، ج ۲۰، ص ۸۴۸

عنوان بحث: « و یمنعون الماعون » : محرومیت از حیات طیبه

قبلا گفتیم که رفع نیاز هموعان درواقع رفع نیاز معنوی خود انسان از طریق ظهور صفات انسانی در جهت دستیابی به حیات طیبه است.

در مورد «یمنعون الماعون» نیز باید دانست این ممانعت درواقع منع کردن خود از ارتزاق نیازهای ضروری حیات انسانی است و کسی که گرفتار چنین رذیله ای است در حقیقت خود را از فضائل و کرامات انسانی و برخورداری های حیات برتر محروم می کند.

چنانکه در احوالات آنانکه حق خدا را از اموال خود اداء نمی کنند آمده است که دستشان از تمتعات آن دنیا کوتاه است.

امام باقر (علیه السلام) فرمود: «خدای تبارک تعالی در روز قیامت عده ای را از گورهایشان بیرون می آورد در حالی که دستهایشان به گردن های آنان بسته شده است به طوری که نمی توانند با آنها به اندازه سرانگشتی چیزی بردارند. همراهشان فرشتگانی است که آنان را به شدت سرزنش می کنند و می گویند: اینها کسانی هستند که خیر (و مال) اندکی را از خیری بسیار دریغ کردند. اینان کسانی هستند که خداوند به آنان عطا فرمود و آنها حق خدا در اموال خود را نپیرداختند.»^۱

آری وجود انسان بسان زمین تفتیده و خشکی است که به باران دستگیری از هموعان نیازمند، زنده و سرسبز شده، استعدادهایش شکوفا می شود. «منع خیرات» نیز چون دیگر رذائل اخلاقی ریشه در انانیت دارد.^۲ و از خودخواهی تا خداخواهی راه درازی است که منازل بسیاری از حجب ظلمانی و نورانی را شامل می شود. از اینرو در شمول معنای «ماعون» باید گفت در بعد مادی و معنوی، فردی و اجتماعی قابل تعمیم است. و همین طور است منع کردن از آن (یمنعون الماعون) که در هر یک از ابعاد مادی و معنوی و یا نسبت به اجتماع یا خود و مراتب وجود خود می تواند ظهور یابد.

دانستیم انسان خود اجتماعی است عظیم و به همین لحاظ «یمنعون الماعون» می تواند در مورد اجتماع درونی انسان نیز صادق باشد.^۳ با توجه به این که گفتیم نیازمند واقعی ما هستیم (یمنعون الماعون) می تواند به معنای محروم کردن ابعاد مختلف وجود انسان از شکوفا شدن استعدادهایش و ظهور صفات انسانی باشد.

ما از امکانات زیادی اعم از جسمی و روحی برخوردار داریم که استفاده صحیح از آنها موجب رفع فقر و نیاز در جامعه می شود. لکن چه بسا علاوه بر محروم کردن دیگران ، ما خود نیز بهره چندان از این امکانات نمی بریم. و دیگران را هم به خاطر خودخواهی و نگرانی از آینده و بروز مشکلات احتمالی محروم می کنیم و بدین ترتیب از مصادیق «یمنعون الماعون» می شویم.

پی نوشت:

- (۱) میزان الحکمه، ج ۱۲، ص ۵۷۵۳
- (۲) سرمنشأ تمام... رذائل اخلاقی حب نفس است. (شرح چهل حدیث، امام خمینی، ص)
- (۳) سوره محمد ، آیه ۳۸